

MEZEY CSABA BENCE¹**A maláj kommunista gerillák leverése
A felkelés elleni műveletek (Counter-Insurgency Strategies –
COIN) iskolapéldája****Defeating the Malay Guerrillas
The Most Successful Counter-insurgency (COIN) Operation****Absztrakt**

Az 1948-60-as maláj kommunista felkelés és annak brit leverése precedens nélküli példája annak, hogyan kell harcképtelenné tenni és felszámolni egy belső fegyveres lázadást politikai és katonai eszközök kombinálásával. Munkában a korabeli sajtó és a propaganda szerepét emelem ki, valamint felhívom a figyelmet a civil-katonai együttműködés fontosságára, mely nélkül mindez nem valósulhatott volna meg.

Kulcsszavak: Malajzia, gerillaharc, felkelés elleni műveletek

Abstract:

By defeating the communist insurrection in Malaya that occurred between 1957-60, the British have demonstrated the effectiveness of counter-insurgency tactics and strategies. In my paper, I'll attempt to illustrate how the British have managed to deal with an anti-governmental rebellion with the use of propaganda, and the media in general. I will also show the potential efficiency of civilian-military cooperation, with which this whole strategy could be executed.

Keywords: Malaya, guerrilla warfare, counter-insurgency strategies

A Maláj-félszigeten folytatott gerillaháború merőben más, mint az, amelyet a brit és nemzetközösségi csapatok az afrikai és európai hadszíntéren vívtak 1940-1945 között. Szükséges megmagyarázni, miért is olyan fontosak ezek a különbségek.

---

¹ Szegedi Tudományegyetem, Jelenkortörténeti Doktori Iskola, doktorandusz - Szeged University of Sciences Department of Contemporary History, PhD student, E-mail: mezeybence@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5168-7899>

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

A gerillák többnyire államilag nem támogatott, nem reguláris önszerveződő egységekbe tömörült katonák, akik felszerelés, fegyverzet és logisztika tekintetében gyengébbek, mint ellenfelük. Céljuk jellemzően az ellenségnek tekintett állami vagy idegen hatalom meghát-rálásra kényszerítése, vagy épp megdöntése, majd ezt követően átvenni a hatalmat.² A gerilla hadviselés jellemzője annak elhúzódó, rejtett és kiszámíthatatlan jellege, hiszen jellegéből adódóan kerüli a nyílt harcokat, melyekben képtelen lenne győzedelmeskedni, ehelyett többnyire ki akarják fárasztani az ellenfelet. Így viszont döntő csata sem vívható vele, és a mozgalom felszámolásáig – történjen az katonai vagy politikai eszközökkel – állandó veszélyt jelentenek az adott térségben. Fő erőforrása a helyi lakosság, amelynek támogatása elengedhetetlenül fontos a gerillaharc sikeréhez. Ezt nem lehet eléggé ki-hangsúlyozni: abban a pillanatban, hogy elveszik a helyiek támogatása, a mozgalom gya-korlatilag bukásra van ítélve. A gerilla hadikultúra harcászati védelmet folytat, miközben információs fölényét kihasználva harcászati támadó műveletekkel pusztítja a belbiztonsági erőket, vagy az állami létesítményeket.³

A gerillaharc, mint hadviselési módszer egyáltalán nem új jelenség. Története egyidős a háborúéval, s gyakran alkalmazott módszere a gyengébb hadviselő félnek. A nagy méretű, jól szervezett hadseregek általában lenézik a gerilla módszereket és a konvencionális – avagy reguláris – hadseregekre nem jellemző, hogy a gerilla hadviselés elvei szerint vívják meg a harcot. Természetesen itt is akadnak kivételek, pl. a Vietcong, vagy az 1860-65-ös amerikai polgárháború irreguláris portyázói.⁴ Igaz, hogy a gerillaharcot folytató fél gyakran szervezetlen szabadcsapat benyomását kelti, ugyanakkor tény, hogy a gerilla hadikultúra, a hadviselés egyik dominánsan jelen lévő, egyre több alakot öltő és sok esetben meglepő-en sikeres kultúrája.⁵

A gerillaharcot folytató hadviselő fél olyan módszereket alkalmaz, amelyekkel kiküsz-öbölheti, vagy ellensúlyozhatja saját gyengeségeit. Fontos azonban megemlíteni, hogy ez a hadviselési forma egy tudatos választás a hadviselő fél részéről, sőt nem is feltétlenül jelent hátrányt. Igaz az, hogy egy, az ortodox hadikultúra elvei szerint szervezett hadsereg erőfölényben van a gerillaharcot folytató féllel szemben (főleg a felszerelés és ellátottság tekintetében), de a gerillának van egy nagyon fontos segítsége: az idő. Ebből következő-en rendelkezik a kezdeményezés lehetőségével, ami komoly harcászati fölényt biztosít számára. Ez továbbá lehetővé teszi a döntő harcászati erőcsoportosítások létrehozását számára kedvező helyen és időben, valamint a kezdeményezés biztosíthatja számukra a

² A gerilla egy „felfegyverzett civil, akinek nem a karabély, vagy a machete az elsődleges fegyvere, hanem a közösséggel kialakított viszony, a nemzet, ahol és amiért küzd” – Tabor, Robert: *The War of the Flea. The Citadel Press, New York, 1969.* 21. o.

³ A szerző megj.: A „belbiztonsági erők” kifejezés arra utal, hogy a gerillák egyszerre harcolhatnak idegenek, de saját népük ellen is. Ez a kifejezés itt a gyűjtőfogalom szerepét tölti be, ők azok, akik szembeállnak a gerillákkal az államhatalom érdekében, lett légyen az a sajátjuk, vagy idegenek által fenntartott.

⁴ Boot, Max: *Invisible Armies. An Epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the Present.* Liveright Publishing Corporation, New York, 2013.

⁵ Greene, T. N.: *The Guerrilla - and How to Fight Him.* Praeger Publishers, New York, 1962.

meglepést is. A gerillaharcot folytató fél gyakran azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy jóval könnyebben el tud szakadni az ellenségtől, visszavonul és egy másik helyen és időben (számára sokkal kedvezőbb körülmények között) veszi fel a harcot.⁶

Összegzésként megfogalmazhatjuk, hogy a klasszikus gerilla hadviselést folytató fél harcászati szinten támadó jellegű műveletekkel igyekszik erőt gyűjteni a kívánt pszichológiai hatás és a végső politikai győzelem elérése érdekében. A maláj ellenállók a Mao Ce-tung által elképzelt 3 fázisú haditervet vették alapul:⁷

1. stratégiai védelem;
2. stratégiai egyensúly;
3. stratégiai ellentámadás.

A kezdeti erőforrás-hátrány következtében a gerilla hadsereg a hadviselés első és második fázisában nem képes nyílt harcot folytatni és legyőzni a hagyományos módon szervezett hadseregeket, éppen ezért választja leggyakrabban a kifárasztó jellegű stratégiát.⁸ Ennek lényege, hogy folyamatos fenyegetést jelentve, akár jelentéktelen akciókkal is állandó mozgásban és készültségben tartja az ellenfelet. Gyakorlatilag bármennyig fenntartható módszerről van szó, hiszen kevés ember és minimális felszerelés is elégséges hozzá, míg az ellenfélnek gyakran ötlete sincs, hogy tulajdonképpen mekkora erővel áll szemben. Így tehát nem kockáztat, és nagy válaszcsoporttal, vagy nagyarányú csapatmozgásokkal vág vissza. A gerilla hadviselés harmadik fázisában (a megfelelő erőegyensúly elérését követően) azonban az addig gerilla harcmodort folytató kötelékek hagyományos módszerekkel harcolnak.⁹

Az itt tárgyalt gerillák elsősorban a politikai legitimitás hiányában kialakult válságot igyekeztek kihasználni céljaik elérésére. Ennek meghatározásához pontosan tudnunk kell, hogy mi a gerilla mozgalom végső célja, és hogy ez a cél milyen viszonyban van a politikai összetevőkkel (a politikai közösség, a politikai rendszer, a hatóságok és az irányelvek).¹⁰

További rövid megjegyzés a civil lakossággal kapcsolatban, hogy ők – mint a háborús helyzetek többségének elszorítottjai – borzasztóan kiszolgáltatottak bármilyen fegyveres alakulattal szemben. Gerillaharcok és lázadások esetén ez különösen igaz, hisz itt nincs igazi, megbízható határvonal gerilla és civil között.¹¹ A polgári lakosságra két fő fenyegetettség borul: egyrészt a gerillák akciói (lopás, rablás, fosztogatás, zsarolás, gyilkosság), másrészt a kormányzati elvárások, miszerint valamilyen formában (legalább információval) segítsék a hatóságok és rendfenntartó erők munkáját. Így a gerillák ellen küzdők nem csak

⁶ <http://voiceseducation.org/node/351> - Viet Minh direktívák 1946-48. Jó példa a helyi lakossággal való együttműködési készségre a gerillák részéről. (Megtékitve: 2018. 11. 30.)

⁷ Balázs, Forgács: Mao Ce-tung. In: István, Gócze (szerk.): Állam és Katona. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017.

⁸ Sullivan, M. P.: FMFRP 12-18; Mao Tse-tung: On Guerrilla Warfare. Department of the Navy, Headquarters United States Marine Corps, Washington, D.C., 1989. (a továbbiakban Sullivan)

⁹ Sullivan, 20-22. o.

¹⁰ <https://www.zmka.hu/dokisk/hadtud/Porkolab.pdf> Imre, Porkoláb: Aszimmetrikus hadviselés - az ortodox és gerilla hadikultúra összecsapásai (letöltve)

¹¹ Sullivan, 86. o.

fegyveresekkel harcolnak, hanem olyan emberekkel és településekkel is, akik önszántukból vagy kényszer hatására, de csendben, feltűnésmentesen támogatják az inszurrekciós erőket.¹²

A FELKELÉS KITÖRÉSE

Az első nyílt kommunista akcióra 1948. június 16-a reggelén került sor, Perak tartományban. A kínai származású merénylők három ültetvénytulajdonost és egy irodai segédet öltek meg. Hivatalosan ezzel vette kezdetét a maláj válság, avagy a „vészhelyzet”. A továbbiakban egyre több fegyveres támadás és emberrablás történt; a kommunisták és aktivisták az általuk „futó kutyáknak” nevezett briteket és szimpatizánsaikat támadták.¹³

Pontos számadatokkal nem rendelkezünk, ami gyakori az ilyen és ehhez hasonló irreguláris katonai alakulatoknál. A brit, illetve maláj hatóságok megközelítőleg 8000 és 15 000 fő közé teszik az aktív katonai ellenállók létszámát. A problémát tovább bonyolítja a Min Yuen, avagy „Tömegek Mozgalma” (Masses Movement).¹⁴ Ez a szervezet felelt a kommunisták ellátásáért. Nem voltak az egyenruhás katonai ellenállás tagjai, és az egész félsziget területén szét voltak szórva, valamint minden társadalmi rétegbe beépültek, így hozva létre egy igen hatékony informátor-hálózatot, melyet a kommunista párt jól szervezett parancsnoki láncsal működtetett. Számuk 30 000 és 150 000 közé tehető, többségében a társadalmi periférián tengődő kínaiakból állt.

Az aktív katonai egységek ellátásnak másik forrása a helyi lakosságtól folyt be, akiktől megfélemlítéssel és ígéretekkel szereztek be pénzt (a katonák fizetését) és hadianyagot. A lenini alapelvet követték, mely szerint egy kicsi, de hatékony terrortaktikát alkalmazó szervezet is igába hajthat egész országokat (mint ahogy azt a bolsevik forradalom és a Szovjetunió létrejötte is bizonyította).¹⁵ Többségük az MPAJA (Malayan People's Anti-Japanese Army – A Maláj Nép Japán-ellenes Hadserege) tagja volt, mielőtt csatlakozott a mozgalomhoz, melynek új neve egyszerűen MPABA (Malayan People's Anti-British Army – A Maláj Nép Brit-ellenes Hadserege) lett. A lázadóknak tehát ütőképes erő állt rendelkezésére, melyet maguk a britek képeztek ki, és a japánok elleni gerillaháborúban lett veteránna. 8 ezredbe lettek osztva, melyek az ország területén szétszórtan tevékenykedtek, sőt további kisebb csoportokra bomolva maoista stílusú gerillaakciókat hajtottak végre a vidéki területeken, így fokozva a zűrzavart és biztosítva, hogy a meglepetés előnye mindig nekik kedvezzen.¹⁶ 1948-ra a kommunista felkelők készen álltak a háborúra.

¹² Christi, Silver: *The Other Forgotten War: Understanding Atrocities During the Malayan Emergency*. Paper for the Annual American Political Science Association, Washington D.C., 2009.

¹³ Kheng, Cheah Boon: *Red Star Over Malaya. Resistance and Social Conflict during and after the Japanese Occupation of Malaya, 1941-46*. NUS Press, Singapore, 2012.

¹⁴ *Chin, Peng: Alias Chin Peng: My Side of History. Media Masters, Singapore, 2003.*

¹⁵ Ryan, James: *Lenin's terror. The ideological origins of early Soviet state violence*, Routledge, New York, 2012.

¹⁶ Ralph A. Thaxton, Jr.: *Force and Contention in Contemporary China – Memory and Resistance in the Long Shadow of the Catastrophic Past*, Cambridge University Press, Cambridge, 2016.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

Ezen kezdeti időszakban a kaotikus viszonyok és a kiforrott kormányzati rendszer hiánya nagyban akadályozta a briteket. Az akkor ott állomásozó katonák egyáltalán nem arra voltak felkészítve, hogy olyan ellenféllel harcoljanak, aki teljesen szabadon mozog az esőerdőkben, valamint a vidéki lakosság támogatását is élvezzi. A támadások elszenvedői becsapva érezték magukat, látva a döntéshozók és az elvileg őket védő hadvezetés tehetetlenségét. Ezért, hogy a kedélyeket csillapítsa, a kormány visszahívta a csapatokat, hogy a gazdasági területeket védjék, így viszont a gerillák gyakorlatilag szabad kezet kaptak a külső vidékeken. Mivel alig ütköztek ellenállásba, egyre merészebb akciókat indítottak, példának okáért 1948 júliusában Kajang városát próbálták meg „felszabadított körzetté” tenni (bár ez végül nem sikerült).¹⁷

A szükségállapot kihirdetését követően a britek, bízva nagy létszámú erőikben és alaposan alábecsülve a kommunistákat, egy kapkodva előkészített hadművelet keretében egy csapással akartak gyorsan pontot tenni a lázadás végére. Tervük szerint ezredszintű erőkkel fésülték át az esőerdők szélső területeit és a partvidéket. Azonban ez a lassú és egyáltalán nem hatékony eljárás nagy mozgási szabadságot biztosított a gerilláknak, akik szinte bárhol és bármikor lecsaphattak a védelem nélkül maradt, gazdaságilag fontos üzemekre, gyárakra és bányákra, ahol nem voltak jelen brit egységek. Jól tudták, hogy ellenfelük képtelen lesz elég gyorsan reagálni a megváltozott körülményekhez.¹⁸

Ennek ellenére a briteknek sikerült néhány ellenállási gócot felszámolni, tovább fokozva a reményt, hogy a felkelésnek gyorsan sikerül véget vetni. Ez részben a gerillák viszonylagos szervezetlenségének is köszönhető volt. A britek nagy létszámú csapatokat vontak el Indiából és Burmából, újra osztva erőiket Ázsiában, valamint így erősítve meg malajziai pozíciójukat. Korai sikereik egyik legjobb példája az 1948 júliusában végrehajtott sikeres merénylet Lau Yew, az egyik fontos kommunista katonai vezető ellen, valamint kb. egy tucat gerillatábor felszámolása ugyanazon év szeptemberében.¹⁹

Mindezen intézkedések és sikerek dacára a mozgalmat nem sikerült megfékezni. Egy rövid, az ültetvényeken, illetve ipari létesítményekben dolgozó európaiak és malájok elleni terrorhadjárat (szabotázs, robbantások, merényletek) után a gerillák visszahúzódtak az esőerdőkbe, hogy rendezzék soraikat. Mire 1949 végére újrakezdték a támadásokat, sokkal kiforrottabb taktikai megoldást alkalmaztak: kis, hatékonyan szervezett és jól felszerelt egységekkel hajtottak végre gyors rajtaütéseket. Eleinte Phanang tartomány területén zajlottak jelentősebb összecsapások, az 1950-es évre azonban országszerte támadások érték a gumiültetvényeket, gyárakat, vasútvonalakat, ónbányákat. A merészebb kommunis-ták még konvojokra, rendőrökre és hivatalnokokra is lecsaptak. A kormányerők továbbra is

¹⁷ Silver 16. o.

¹⁸ Woon, Walter: *The Devil's Circle*. Fabulous Printers Pte Ltd, Singapore, 2011.

¹⁹ McGrath, John J.: *Boots on the Ground: Troop Density in Contingency Operations*. Army Combined Arms Center, Combat Studies Institute, Fort Leavenworth, KS, 66027, 2006. (a továbbiakban *Boots on the Ground*)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

képtelenek voltak gyorsan reagálni ezekre az akciókra, így a fő célkitűzés a gerillák mozgásterének korlátozása lett: vissza akarták szorítani őket a dzsungelbe.²⁰

Mivel ekkorra nyilvánvalóvá vált, hogy a helyi vezetés és katonaság nem képes megfelelően felvenni a küzdelmet a gerillákkal, minden területen alapos és kimerítő változtatásokra volt szükség. Olybá tűnt, hogy a lázadóknak sikerült minden brit sikert semmissé tenniük, hiszen csak 1950 februárjában 80%-kal nőtt a támadások és merényletek száma. Ez abból a szempontból is jelzésértékkel bírt, hogy a kommunisták újabb szervezeti változtatásokat hajtottak végre, módszereik és eszközeik pedig egyre kifinomultabbak lettek. A támadásokat, rajtaütéseket is jóval hatékonyabban koordinálták, végképp megakadályozva, hogy az akkori brit taktika és stratégia akárcsak kismértékben is eredményes lehessen.²¹

Bár a brit csapatok és a maláj hatóságok sikeres nyomásgyakorlásának és nagy létszámának köszönhetően a gerillák nem tudtak nagyarányú műveleteket végrehajtani, az összecsapások pedig viszonylag kis létszámú egységek között zajlottak, a veszteségek mindkét oldalon hasonló nagyságúak voltak. A brit vezetés ezt elfogadhatatlannak ítélte, így az akkori brit helytartó, bizonyos Sir Henry Gurney,²² áprilisban létrehozott egy új vezetői pozíciót: Director of Operations, vagyis műveleti igazgató. Erre a posztra az akkor már nyugdíjba vonult Sir Harold Briggs tábornokot jelölték ki, aki nagy tapasztalattal rendelkezett az ázsiai térséggel kapcsolatban. A róla elnevezett „Briggs-terv” volt az a sorsfordító akciósorozat, melynek segítségével a brit, nemzetközösségi és maláj erők képesek voltak győzelmet aratni a kommunista lázadók felett.

1950 – A FORDULAT ÉVE

Az 1950 tavaszán életbe léptetett Briggs-tervnek²³ az volt a központi eleme, hogy a gerillák és a civil lakosság közti kapcsolati rendszert felszámolja – vagyis, hogy állandó direkt konfrontáció helyett megfossza az ellenállókat mindennemű támogatástól. A terv kialakításakor figyelembe vették a maláj dzsungel nyújtotta lehetőségeket is, hogy „hazai terepen” lehetetlenítsék el a mozgalmat. Erre azért volt szükség, mert el akarták vágni a lázadókat az élelmiszerforrásaiktól (mint ahogy már utaltam rá, utánpótlás és megfelelő ellátmány nélkül egyetlen haderő sem lehet ütőképes, ez a gerillákra ugyanúgy érvényes, mint a reguláris csapatokra). A britek három olyan forrást azonosítottak, melyek nélkül a mozgalom biztos veresége elkerülhetetlenné vált:

- A maláj esőerdőkben lévő megtisztított, és/vagy földművelésre is alkalmas területeket, ahol a gerillák és az őket támogatók dolgoztak.

²⁰ Nagl, John A.: „Learning to Eat Soup With a Knife”. University of Chicago Press, Chicago, 2005

²¹ Boots on the Ground 34. o.

²² 1948-51 között volt Malajzia helytartója. 1951. október 6-án merényletben veszítette életét. Chen Peng kommunista vezető később azt nyilatkozta, hogy a merénylet „rutinszerű rajtaütés” volt: a hírek-ből tudták meg, ki is volt áldozatuk valójában. http://askari_mb.tripod.com/id6.htm - telegráfós üzenet-váltás a merényletről. (Megtékitve: 2018.11.21.)

²³ Sunderland, Riley: Army Operations in Malaya, 1947-60. RAND Corporation, California, 1964.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

- A helyi őslakosságot, akik a dzsungelben gyűjtött gyümölcsökkel, leölt állatokkal és egyéb étellel támogatták a kommunista mozgalmat, emellett informátor-ként és kettős ügynökként megszelleztették a brit delegációkkal folytatott tárgyalások eredményeit.
- A gerillákat támogató hajléktalanokat és földfoglalókat (ezek többsége kínai bevándorló volt),²⁴ akik a civilizáció szélén tengődve élnek cserekereskedelmi és feketeipari kapcsolataikat kihasználva a nagyobb városokból szereztek be szinte mindent, amire a lázadóknak szüksége volt, továbbá újoncokat is biztosítottak a mozgalomnak.

A terv legismertebb része azonban kétségkívül a lakhatási problémák megoldása volt. Mintegy félmillió embert, döntő többségükben kínaiakat költöztettek erővel úgynevezett „új falvakba”. Ezzel el akarták érni a hajléktalanság megszűnését, de természetesen így nagyban meg is nehezítették a felkelők dolgát, hiszen a potenciális gerillák és támogatók egy helyen tartásával, megfigyelésével és biztosításával nagyban korlátozták a kommunisták erőforrásait és mozgásterét. Ezek az „új falvak” többnyire valóban teljesen újak voltak: a britek és a maláj kormány számtalan települést hozott létre a program keretében, mely csak 1952-ben fejeződött be. Már Gurney is hozzákezdett a megvalósításához, de csak a Briggs-terv bevezetésekor kapott igazi lendületet. A falvakat szögesdróttal, rendőrségi ellenőrző pontokkal és nagyteljesítményű reflektorokkal biztosították. Egyesek ebből azt a következtetést vonhatnák le, hogy ezek tulajdonképpen koncentrációs táborok voltak, és valóban volt hasonlóság a kettő között. Itt viszont a (gyakran kényszer hatására) betelepülőket új lakóházak, iskolák, kórházak, üzletek és hatékony közműhálózat várta, valamint természetesen új munkahelyek. Továbbá a védelmi rendszerek az ott élők biztonságát szavatolták a gerillákkal szemben. A britek mindenképpen el akarták kerülni az 1948-49-es fiaskót, mikor gyakorlatilag átengedték a kommunistáknak a nagyvárosokon kívüli területeket. Az így vonzóvá tett falvakban és városokban szinte minden hontalant sikerült elszállásolni. Sokak véleménye szerint ez volt a brit délkelet-ázsiai politika egyik legsikeresebb húzása.²⁵

A felkelés kezdetén nagyszámú, de elégtelenül kiképzett, felszerelt és vezetett gyalogság állt a britek rendelkezésére. A Burmából és Indiából átirányított csapatokkal javult valamelyest a helyzet, de az igazi áttörést a Különleges Légi Szolgálat (Special Air Service – SAS) jelentette. Habár az egységet a második világháború végén feloszlatták, 1950-ben újra aktiválták és átszervezték felderítési és különleges műveleti egységgé. Ebben a folyamatban nagy szerepet játszott Sir Robert Grainger Ker Thompson, aki a burmai had-

²⁴ Lucian W. Pye: *Asian Power and Politics. The Cultural Dimensions of Authority.* Harvard University Press, Cambridge, 1985.

²⁵ Tay, Frances: *Making Malaysian Chinese: War Memory, Histories and Identities.* A thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctor of Philosophy in the Faculty of Humanities, 2015.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

színtéren a csinditekkal²⁶ teljesített szolgálatot, és igen nagy tapasztalattal bírt a dzsungel-háború terén. Ezen ismereteit kamatoztatva volt képes olyan civil-katonai együttműködési rendszer felállítására, mely nagyban hozzájárult a konfliktus eredményes lezárásához.

1951 decemberében Briggs egészségügyi okokból végleg visszavonult. Hivatalát Gerald Templer tábornok kapta meg a következő év januárjában, aki egyesítette a nemrég létrehozott operatív igazgatói posztot a helytartóéval. Winston Churchill miniszterelnök személyes felkérésére vállalta el a feladatot, hogy folytatja Briggs munkáját és stabilizálja a Maláj-félszigetet. Őt tartják annak a személynek, aki a Briggs-terv továbbfejlesztése és teljes végrehajtása révén végérvényesen a kormányzati erők oldalára billentette a mérleg nyelvét. Példának okáért több brit katonai egység élelmet szállított a gerillák által kifosztott településekre, és gyógyszerrel, orvosi ellátással is támogatta azokat.²⁷ Az ellenállók az is megviselte, hogy a brit csapatok egyre aktívabban járőröztek a dzsungel mélyebb részén, egyre inkább visszaszorítva őket. Ami pedig szintén fontos különbség volt a harcoló felek között: míg a brit fogságba esett gerilláknak felajánlották, hogy átállhatnak a kormány és a nép oldalára, addig a kommunisták – akik ekkor már a Maláj Fajfelszabadítási Hadsereg (Malay Race Liberation Army – MRLA) nevet viselték – egyetlen foglyot sem engedtek át élve.²⁸

Templer kétéves parancsnoksága alatt a lázadók mintegy kétharmadát sikerült felszámolni, és havi 500-ról 100-ra csökkent az incidensek száma. A brit és civil áldozatok száma 200 helyett már csak 40 volt havi szinten. A hagyományos történetírás mindezt Templer sikeres működésének tudja be, vannak azonban, akik szerint a munkát megkezdő elődök nélkül ő is bukásra lett volna ítélve.²⁹

A BRIGGS-TERV KIFEJTÉSE

Lényegét tekintve a Briggs-terv egy szisztematikus akciósorozat volt, melynek fő célkitűzése a kommunisták ellehetetlenítése és a civil lakosság védelmezése volt. A katonai és rendészeti erők, ahelyett, hogy az egész félsziget területén egyszerre akarták volna felszámolni az ellenállást, kisebb, gyorsabban bevethető és jobban koordinálható bevetési csoportokra lettek bontva, melyek egyes jól behatárolt földrajzi egységeket ellenőriztek és tisztítottak meg, majd tovább nyomultak a következő területre. Briggs kérésére Gurney szervezői tanácsokat is felállított, melyek minden olyan polgári és katonai ügynökségi tagokból álltak, akik valamilyen formában részt vettek a lázadás elleni harcban. Így lehetővé

²⁶ Az indiai származású csindit (chindit) katonák adták a legnagyobb létszámú különleges haderőt, mely a második világháború idején a szövetségesek rendelkezésére. Főleg Burmában és a Távol-Keleten teljesítettek szolgálatot. A dzsungelharc szakértőinek számítottak, akár hónapokon keresztül is képesek voltak az esőerdőkben élni és harcolni, korlátozott ellátmánnyal és utánpótlással.

²⁷ Clutterbuck, Richard: *Conflict and violence in Singapore and Malaysia 1945–83*. Graham Brash, Singapore, 1985.

²⁸ Silver 17. o.

²⁹ Ramakrishna, Kumar: 'Transmogrifying' Malaya: The Impact of Sir Gerald Templer (1952–54). *Journal of Southeast Asian Studies*. Cambridge University Press 2001.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

vált egy sokkal összeszedettebb és hatékonyabb válaszcsoportosítási és megelőző stratégia kidolgozása. A teljeskörű civil-katonai együttműködésnek hála a rendszer valóban működőképes volt. A hírszerzést is hasonlóképp reformálták meg; a polgári rendőrség és a katonai hírszerző szolgálatok egyre szorosabban kezdtek együttműködni.

A már említett „új falvak” program keretében átköltöztetett közel félmillió ember sok erőforrástól megfosztotta az ellenállókat, de ez csak a kezdet volt. A projekttel párhuzamosan megkezdődött a STARVATION (éhezés) hadművelet, melynek célja az élelmiszer- és árucsempészet csökkentése, majd lehető legteljesebb felszámolása volt. Az ellenőrzések eleinte szervezetlenül, ad hoc módon mentek végbe, de később az egész ország területére kiterjedt rendszerré váltak.³⁰

Szervezeti és operációs szinten is jelentős változások mentek végbe. 1950 júliusától Briggs az eddigi „mindent egyszerre” módszer helyett egy államok közötti, délről északra (vagyis Szingapúrtól Thaiföld határáig) tartó tisztogatóakciót tervezett, utóbbi határszakaszon kordont állítva fel, melynek célja a gerillák és szimpatizánsaik szökésének, illetve a thaiföldi (és azon keresztül a szovjet) kommunisták és ellátmány beáramlásának megakadályozása.³¹ Ez a lassú, módszeres előrenyomulás a gyakorlatban azt jelentette, hogy mihelyt egy területet biztonságossá, vagyis „fehér zónává” nyilvánítottak, tovább mentek a következő térségbe. Az adott hadműveleti terület mindig „prioritási zóna” volt, vagyis a rendelkezésre álló katonai csapatokat koncentráltan, több hullámban vetették be. Amint egy zóna meg lett tisztítva, ott feloldották a szükségállapotot, és a maláj kormánynak adták a területet, újjászervezés céljából. Így többek között elkerülhetővé vált a polgári és katonai célkitűzések nemkívánatos ütközése, és csökkentette a kettő közti feszültséget is.³²

Templer minden energiáját a Briggs-terv megvalósításának szentelte. Ő volt az első, aki valóban teljesen egységesítette a katonai és civil szervezeteket, hogy a maláj állam és a Brit Birodalom minden erejével leverje a kommunista felkelést. Ő is azon a véleményen volt, hogy a kisebbségek és etnikai csoportok odaadó támogatása nélkül ez lehetetlen vállalkozás, így még inkább törekedett a társadalmi egyenlőtlenségek felszámolására, mely egybeesett azzal az elképzeléssel is, hogy a Birodalom lemond Malajziáról, mint gyarmatról,³³ emellett továbbvitte a Briggs-féle elképzelést a zónánkénti tisztogatásokról, viszont kénytelen volt megváltoztatni annak irányát. Johore-ban ugyanis rendkívül heves ellenállásba ütköztek, mert az volt a gerillák egyik fő támaszpontja. Olyannyira erősen védték, hogy csak 1958-ra sikerült teljesen kifüstölni őket onnan. Ennek fényében újítottak az általános stratégián is: ettől kezdve minden prioritási zónát megfeleltek, így kettévágva az ott állomásozó gerillákat. Ezt követően a haderő két részre bontva, a terület északi és déli

³⁰ Boots on the Ground, 36. o.

³¹Comber, Leon: *Malaya's Secret Police 1945-60: The Role of the Special Branch in the Malayan Emergency*. ISEAS Publishing, Singapore, 2008.

³²„The History of the British Army: Malaya 1950-1957,” National Army Museum website, <http://www.national-army-museum.ac.uk/pages/malaya.html> (megtekintve: 2018.03.05.) Templernek tulajdonítják a népszerű kifejezést: „winning the hearts and minds” (megnyerni a szíveket és elméket)

³³Ismail, Sah-Hadiyatan: ‘Second Colonial Occupation’: The United States and British Malaya 1945-1949. Published by Canadian Center of Science and Education, 2012

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

végétől kiindulva középre nyomul, felőrölve a részekre szakadt ellenállást és megsemmisítve annak támaszpontjait. Az első „fehér zóna” Malacca lett 1953 szeptemberében, majd további négy területet tisztítottak meg. Ez olyannyira sikeresnek bizonyult, hogy 1955 áprilisára a lázadókat két, egyre kisebb méretű területre szorították be. 1957 augusztusára már Selangort is sikerült biztonságossá tenni.³⁴

1955 júliusában megtartották az első, egész nemzetre kiterjedő választásokat. Az újdonsült főminiszter,³⁵ Tunk Abdul Rahman, hamar béketárgyalásokat kezdeményezett az MRLA-val, azonban decemberre nyilvánvalóvá vált, hogy a tárgyalások nem vezettek eredményre. A felkelés folytatódott. Mire azonban Malajzia elnyerte függetlenségét 1957. augusztus 31-én, és Rahman miniszterelnök lett, a félsziget több mint 60%-át sikerült megtisztítani az ellenállóktól. A függetlenségnek azonban más, sokkal meghatározóbb következménye is volt. A lázadók eredetileg a maláj nép felszabadításáért küzdöttek, így a britek gyakorlatilag kihúzták a lábuk alól a legitimációs talajt. A maláj népnek immáron semmilyen érdeke nem fűződött a mozgalom győzelméhez. Ez a lépés önmagában többet tett a mozgalom bukásáért, mint a brit és nemzetközösségi haderő, mert lelki és ideológiai vereséget mért rájuk. A gerillák hivatalos, a szélesebb tömegek által is elfogadhatónak ítélt cél és támogatók nélkül maradtak.³⁶

A felkelés végső szakaszában, 1957 és 1960 között, a brit, nemzetközösségi és maláj erők a még megmaradt ellenállók tűzfészkeit is módszeresen felszámolták, előbb Johoreban, majd a thai határ közelében. Az ellenállók tömegesen dezertáltak, vagy adták meg magukat, 1959-ben már alig történt említésre méltó terrorcselekmény. Az utolsó nagyobb offenzíva Johore és Perak tartományok területén 1958 nyarán ért véget, minek következtében az eddigi 6-10 000 fős gerillasereg mintegy 1000 főre apadt, akik a thai határhoz húzódtak vissza. A thai és brit csapatok együttműködésének köszönhetően ez a szám – 1960-ra - mintegy a felére csökkent. 1961 július 31-én pedig az új maláj kormány hivatalosan is bejelentette a szükségállapot végét. Mindössze Thaiföld közelében maradt meg pár ellenállási góc, az utolsó, legelvhűbb néhány száz ember, akik kivárára rendezkedtek be; abban bíztak, hogy amint csillapodnak a kedélyek és a brit és nemzetközösségi csapatokat kivonják, visszatérnek és befejezik, amit elkezdtek. Így ért véget a maláj kommunista felkelés első időszaka.³⁷

³⁴ Boots on the Ground, 38. o.

³⁵ A szerző megj.: Nem egyenlő a miniszterelnöki pozícióval, mely hatalommal akkoriban a helytartó volt felruházva. A főminiszter (chief minister), mint a maláj kormány feje, a brit birodalmi hatóságok alá volt beosztva.

³⁶ Comber 126. o.

³⁷ Boots on the Ground, 38.o.

BIBLIOGRÁFIA

1. Boot, Max: *Invisible Armies. An Epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the Present*. Liveright Publishing Corporation, New York, 2013.
2. Chin, Peng: *Alias Chin Peng: My Side of History*. Media Masters, Singapore, 2003.
3. Christi, Silver: *The Other Forgotten War: Understanding Atrocities During the Malayan Emergency*. Paper for the Annual American Political Science Association, Washington D.C., 2009.
4. Clutterbuck, Richard: *Conflict and violence in Singapore and Malaysia 1945–83*. Graham Brash, Singapore, 1985.
Comber, Leon: *Malaya's Secret Police 1945-60: The Role of the Special Branch in the Malayan Emergency*. ISEAS Publishing, Singapore, 2008. DOI: <https://doi.org/10.1355/9789812308306>
5. Greene, T. N.: *The Guerrilla - and How to Fight Him*. Praeger Publishers, New York, 1962.
Ismail, Sah-Hadiyatan: 'Second Colonial Occupation': The United States and British Malaya 1945-1949. Published by Canadian Center of Science and Education, 2012 DOI: <https://doi.org/10.5539/ach.v4n1p29>
6. István, Gőcse (szerk.): *Állam és Katona. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2017.*
Kheng, Cheah Boon: *Red Star Over Malaya. Resistance and Social Conflict during and after the Japanese Occupation of Malaya, 1941-46*. NUS Press, Singapore, 2012. DOI: <https://doi.org/10.2307/j.ctv1ntgx1>
7. McGrath, John J.: *Boots on the Ground: Troop Density in Contingency Operations*. Army Combined Arms Center, Combat Studies Institute, Fort Leavenworth, KS, 66027, 2006.
8. Ramakrishna, Kumar: 'Transmogrifying' Malaya: The Impact of Sir Gerald Templer (1952–54). *Journal of Southeast Asian Studies*. Cambridge University Press, Cambridge, 2001.
9. Ryan, James: *Lenin's terror. The ideological origins of early Soviet state violence*, Routledge, New York, 2012.
10. Sullivan, M. P.: *FMFRP 12-18; Mao Tse-tung: On Guerrilla Warfare*. Department of the Navy, Headquarters United States Marine Corps, Washington, D.C., 1989.
11. Sunderland, Riley: *Army Operations in Malaya, 1947-60*. RAND Corporation, California, 1964.
12. Tabor, Robert: *The War of the Flea*. The Citadel Press, New York, 1969.
13. Tay, Frances: *Making Malaysian Chinese: War Memory, Histories and Identities*. A thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctor of Philosophy in the Faculty of Humanities, 2015.
14. W. Pye, Lucian: *Asian Power and Politics. The Cultural Dimensions of Authority*. Harvard University Press, Cambridge, 1985.
15. Woon, Walter: *The Devil's Circle*. Fabulous Printers Pte Ltd, Singapore, 2011.

INTERNETES FORRÁSOK

1. <http://voiceseducation.org/node/351> Viet Minh direktívák 1946-48. (Megtekintve: 2018.11.30.)
2. <https://www.zmka.hu/dokisk/hadtud/Porkolab.pdf> Porkoláb Imre: *Aszimmetrikus hadviselés - az ortodox és gerilla hadikultúra összecsapásai* (Megtekintve: 2018.11.28)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.8>

2019. XII. évfolyam 1. szám

3. http://askari_mb.tripod.com/id6.htm - telegráfós üzenetváltás a Gurney helytartó elleni merényletről. (Megtekintve: 2018.11.21)
4. "The History of the British Army: Malaya 1950-1957," National Army Museum website, <http://www.national-army-museum.ac.uk/pages/malaya.html> (Megtekintve: 2018.11.29.)